

ZBS¹ Združenje bank Slovenije

70 let

Bančni sektor podpira dostopnost gotovine, želi pa, da bo rešitev dolgoročno vzdržna in pravična

Združenje bank Slovenije podpira namen predloga Zakona o dostopnosti in uporabi plačilnih sredstev, ki naj bi uporabnikom omogočal uporabo različnih plačilnih sredstev, tako digitalnih, kot tudi gotovine. Podpira tudi dostopnost do gotovine in njeno uporabo kot zakonitega plačilnega sredstva. Bančni sektor se namreč zaveda pomena finančne vključenosti za vse državljanke in državljane Slovenije in z raznovrstnimi aktivnostmi ves čas skrbi tako za to kot za čim večjo finančno pismenost. Opozarja pa, da je institut osnovnega plačilnega računa že obstaja in zagotavlja dostopne bančne storitve, posebej za socialno ranljive skupine, zato izpostavlja nekaj nelogičnosti v predlaganem zakonu, ki bi jih veljalo nasloviti, da bo predlagana rešitev dolgoročno vzdržna in pravična.

Da sta dostopnost bančnih storitev in finančna vključenost državljanek in državljanov že zdaj dobri, je razvidno iz razpoložljivih primerjalnih podatkov, ki za Slovenijo izkazujejo visoko raven dostopnosti do gotovine. To zagotavljajo obstoječa mreža bančnih poslovalnic in bankomatov ter drugi alternativni pristopi, kot so na primer mobilne poslovalnice ali dostop do gotovine na prodajnih mestih. Podatki izkazujejo tudi splošno visoko raven finančne vključenosti, denimo delež prebivalcev z odprtimi računi, ki je med najvišjimi na svetu. Da je raven dostopnosti do bančnih storitev visoka, ugotavlja in navaja tudi predlagatelj predloga zakona.

Ob podrobni proučitvi predloga v bančnem sektorju zato ocenjujemo, da predlagane rešitve v več pomembnih vidikih presegajo cilje predloga zakona in odpirajo pomembna pravna, ekonomska, konkurenčna in operativno-izvedbena vprašanja.

Zato menimo, da je pred nadaljevanjem zakonodajnega postopka smiselno in nujno nekatere predloge še preučiti in dopolniti. **Naš namen pri tem ni zmanjševanje dostopnosti gotovine, temveč prav nasprotno – zagotoviti, da bo dostop do nje zanesljiv, kakovosten in vzdržen tudi v prihodnje.**

1. Dostop do gotovine da – vendar tako, da bo deloval tudi v praksi

Število uporabnikov gotovine se v Sloveniji, tako kot v drugih evropskih državah, zmanjšuje. Uporabniki vse pogosteje plačujejo s karticami in drugimi digitalnimi načini, zato se zmanjšuje tudi uporaba poslovalnic in bankomatov.

Slednje kaže na to, da je pri prihodnji ureditvi pomembno najti pravo ravnotežje: **zagotoviti, da bo gotovina dostopna tistim, ki jo želijo uporabljati, hkrati pa ne ustvariti sistema, ki bi zahteval drago infrastrukturo tam, kjer je skoraj nihče ne uporablja.**

2. Pred sprejetjem zakona potrebujemo jasne podatke in poslovno presojo

Pri tako pomembni spremembi je po mnenju bančnega sektorja ključno vključiti poslovno logiko in najprej natančno ugotoviti, **kje in kakšne so v Sloveniji dejanske vrzeli glede dostopa do gotovine, nato pa uskladiti možne rešitve, kako jih odpraviti s ciljnim ukrepi.** Za to bi morali sprejeti merljive kriterije, predvideti stroške odpravljanja vrzeli ter vpliv na poslovne modele, konkurenčnost in stabilnost bančnega sistema.

Zato predlagamo, da se pred sprejetjem zakona predstavijo uporabljena metodologija, podatki in izračuni o pokritosti z bankomati ter poslovalnicami in konkretna območja, kjer je dostopnost do teh storitev po ugotovitvah regulatorja nezadostna. To bi omogočilo, da se rešujejo resnične težave in da se za njih poiščejo najbolj učinkovite rešitve.

Če se na posameznem območju države izkaže, da je dostop do gotovine slabši, je po mnenju bančnega sektorja smiselno takšne konkretne vrzeli reševati ciljno – na primer s prerazporeditvijo obstoječih bankomatov, alternativnimi gotovinskimi točkami ali drugimi rešitvami vključno z zagotavljanjem dostopa do gotovine na prodajnih mestih kot pa z administrativno določenimi enakimi obveznostmi za celotno državo.

3. Več možnosti za dostop do gotovine je bolje kot ena sama rešitev

Bančni sektor podpira tudi razvoj alternativnih načinov dostopa do gotovine, na primer možnosti dviga gotovine na prodajnih mestih.

Takšne rešitve so lahko še posebej koristne v manjših krajih, kjer postavitve klasičnega bankomata ali poslovalnice zaradi majhnega števila uporabnikov ni ekonomsko vzdržna. Predlog zakona jih že predvideva, vendar bi jih bilo po mnenju bančnega sektorja smiselno omogočiti bolj prožno, da bodo lahko dejansko dopolnile obstoječo mrežo.

4. Brezplačne storitve zahtevajo ustrezno infrastrukturo in varnost

Ena od pomembnih novosti predloga je tudi zelo širok nabor brezplačnih bančnih storitev. Predlog ne govori več samo o brezplačnem dostopu do gotovine, temveč med drugim predvideva tudi brezplačno vodenje računa, kartico, spletno in mobilno bančništvo, nakazila ter druge storitve.

Pri tem je pomembno razumeti, da gre za širok nabor storitev, katerih zagotavljanje zahteva ustrezno infrastrukturo, tehnologijo, varnostne sisteme, dostopnost poslovalnic in bankomatov ter izpolnjevanje številnih zakonskih zahtev. Zato je pri tako obsežni ureditvi pomembno, da je jasno opredeljeno, kako bo sistem zasnovan in kako bo mogoče dolgoročno zagotavljati kakovostne in varne bančne storitve za vse uporabnike.

5. Pravila morajo biti enaka za vse ponudnike finančnih storitev, tudi neobanke in fintech ponudnike

Predlog bi pomemben del obveznosti zagotavljanja gotovinske infrastrukture naložil predvsem bankam in hranilnicam, ki imajo poslovalnice in bankomate v Sloveniji. A hkrati na slovenskem trgu delujejo tudi ponudniki bančnih storitev, ki poslujejo pretežno ali izključno digitalno in nimajo lastne fizične infrastrukture (na primer t. i. neobanke kot sta Revolut, N26 ipd.). Predlog tega dejstva ne upošteva, saj predvideva, da lahko bankomate in drugo infrastrukturo uporabljajo tudi stranke neobank, ki k njenemu vzdrževanju ne prispevajo.

Predlog tako uvaja **neenakomerno obravnavo ponudnikov bančnih storitev** oziroma banke in hranilnice, ki imajo poslovalnice in bankomate v Sloveniji, postavlja v neenakovreden položaj.

Po mnenju bančnega sektorja bi moral predlog poskrbeti, da pri zagotavljanju dostopa do gotovine sodelujejo vsi ponudniki, ki na slovenskem trgu ponujajo bančne storitve, ne glede na to, ali imajo lastno fizično mrežo ali ne. To pomeni, da bi morali najti mehanizem, ki bi omogoči, da tudi ponudniki brez lastne infrastrukture sorazmerno prispevajo k stroškom infrastrukture, ki jo uporabljajo njegove stranke.

6. Predlog zakona odpira tudi vprašanje izmenjave podatkov med bankami

Za izvajanje nekaterih določb predloga zakona bi banke morale vedeti, koliko brezplačnih gotovinskih storitev je posamezni uporabnik že opravil pri drugih bankah. To pomeni, da bi si banke morale med seboj izmenjevati podatke o uporabnikih in njihovih gotovinskih transakcijah oziroma poimensko slediti vsem transakcijam svojih in strank drugih bank. Takšna izmenjava podatkov je **v praksi tehnično neizvedljiva tako pri nas kot v tujini**, ključno pa je, da je veliko več kot zgolj tehničen izziv. Tovrstna izmenjava informacij bi namreč **za stranke bank pomenila popolno izgubo zasebnosti**. Gre namreč za podatke, za katere veljajo pravila o varovanju zaupnih in osebnih informacij, zato jih banke med seboj brez jasne zakonske podlage ne morejo izmenjevati

Predlog zakona v tem delu ne določa dovolj jasno, kako naj bi se izmenjava podatkov izvajala, kdo bi do njih lahko dostopal in kako bi bili podatki ustrezno varovani.

Po mnenju bančnega sektorja je zato treba že v okviru zakona jasno opredeliti pravno podlago, namen in obseg izmenjave podatkov ter ustrezne varovalke za njihovo varstvo.

Nadaljnji konstruktiven dialog je nujen

Za bančni sektor tako ni vprašanje, ali naj bo gotovina dostopna, temveč kako zagotoviti, da bo sistem dolgoročno deloval in da strošek zagotavljanja javnega interesa ne bo nesorazmerno naložen posameznim bankam, temveč bo zagotovljena pravična in dolgoročna finančna vzdržnost modela, ki ne bo postavljala slovenskega gospodarstva in bančnega sektorja v podrejen položaj v primerjavi z drugimi ponudniki finančnih storitev.

Bančni sektor si zato želi nadaljnjega konstruktivnega dialoga z Vlado Republike Slovenije, pristojnim ministrstvom in Banko Slovenije.

Skupni cilj je lahko zelo preprost: **da ima vsakdo v Sloveniji možnost uporabljati gotovino, ter da je sistem hkrati pravičen, izvedljiv in dolgoročno vzdržen.**

Banke in hranilnice, članice Združenja bank Slovenije, temu namenu ne nasprotujejo. Želijo pa sodelovati pri oblikovanju rešitve, ki bo dobro delovala tudi v praksi – danes in čez deset let.

Kaj torej predlagamo?

Predlagamo, da namen zakona uresničimo tako, da bo deloval glede na potrebe in bo lahko zaživel v praksi, ne pa z vnaprej predpisanimi zakonskimi kvotami.

Na primer:

- 1. Najprej ocenimo dejanske potrebe:** Namesto avtomatične zahteve po določeni infrastrukturi najprej ocenimo, **kje so dejanske vrzeli.**
- 2. Uporabimo kombinacijo rešitev:** Bankomati + poslovalnice + pošta + trgovine + druge alternativne gotovinske točke.
- 3. Problem rešujemo tam, kjer obstaja:** Če ima težavo **10 ali 20 lokalnih območij**, jo rešujemo tam, ne pa z enako obsežnimi administrativnimi obveznostmi (zakonskimi kvotami) za celoten sistem.
- 4. Če je storitev javnega interesa, naj bo jasno, kdo jo financira;** Če je na nekem območju treba zagotavljati gotovino tudi takrat, ko to ni ekonomsko vzdržno, je mogoče uporabiti različne pristope, kot so **javni razpis, subvencijo, koncesijo ali drug kompenzacijski model.**
- 5. Poglejmo tudi dobre tuje primere:** Avstrija je uporabila model, ki temelji na sodelovanju centralne banke, bank in občin. Avstrijska centralna banka tam usmerjeno financira odpravljanje konkretnih vrzeli. Ciljno se iščejo območja, kjer dostop do gotovine ni zadosten, in se tam vzpostavijo dodatne rešitve oziroma bankomati. Če se ugotovi, da na določenem območju bankomat ni rentabilen, se vzpostavitev le tega zagotovi iz sredstev občin in centralne banke. Gre torej za dopolnitev tržnega sistema, ne pa nadomestilo zanj. Takšen pristop omogoča, da se aktivnosti usmerijo tja, kjer je dejansko potrebna, namesto, da bi se enake obveznosti nalagale vsem, ne glede na lokalne potrebe.

Združenje bank Slovenije

Ljubljana, 19. avgust 2026